

GEEN PIR MIR EN OOK GEEN VLAAMSE KIEP
OVER LETTERZUIVERE KLANKSYNTHESE

Veel spellingsproblemen ontstaan in de periode voordat een kind ooit nog maar één letter op papier heeft gezet. Namelijk in de periode waarin aandacht wordt geschonken aan de klanken in een woord. De leerkrachten en logopedisten die in deze fase van de taalontwikkeling aan het werk zijn beseffen vaak niet wat de gevolgen zijn van hun aanpak. Zij zijn met de klanken van een woord bezig en niet met de schrijfwijze. Dat komt later aan de orde, denken ze. Maar beseffen ze wel dat er dan al veel zaad is gestrooid waaruit leerkrachten van groep 4 en 5 moeten proberen andere bloemen tevoorschijn te laten komen?

‘Wat hoor je in pir?’ , vragen leerkrachten in de onderbouw letterlijk. En in hun eigen hoofd vormt zich automatisch het bijbehorende woordbeeld peer. Kinderen die nog niet kunnen lezen hebben ook nog geen woordbeeld in hun hoofd. Zij worden met deze vraag dus al op het verkeerde been gezet nog voordat ze leren lezen.

En dat hoeft niet. Het kan ook anders. Het uitgangspunt is dan dat we de klanksynthese-oefeningen laten aansluiten bij het woordbeeld, dus bij dat wat je ZIET en niet bij dat wat je HOORT. Een pleidooi dus voor letterzuivere klanksynthese.

De leerkracht vraagt dan aan de leerling te raden welk soort fruit hij in gedachten heeft, en zegt: p-ee-r. Hij laat vervolgens de verklanking van wat je ziet (ee) naar wat je hoort (i) over aan de leerling. Er zijn verschillende manieren om de leerling te helpen bij de lastige serie klanksynthese-oefeningen met woorden op -eer, -oor of -eur:

- gebruikmaken van de context, zoals fruit/p-ee-r, dier/b-ee-r, gereedschap/b-oo-r
- gebruikmaken van een tegenstelling of vergelijking: niet erover, maar er d-oo-r; niet van stof, maar van l-ee-r
- gebruikmaken van rijm: oo-r, b-oo-r; ee-r, v-ee-r; d-eu-r, g-eur
- de gebaren erbij maken.

Maar het belangrijkste is wel dat er veel en vaak geoefend wordt. Het hoeft niet lang, maar het moet wel dagelijks. Het zijn gelukkig oefeningen die niet snel vervelen, omdat het altijd raadseltjes betreft en omdat het zo eenvoudig is er veel variatie in aan te brengen.

Vooral logopedisten hebben er eerst moeite mee als ik vertel hoe ik mijn klanksynthese-oefeningen met woorden op -eer, -oor en -eur vanuit de visuele hoek aanbiedt. En dat is ook heel begrijpelijk, want logopedisten gaan vooral uit van de klank. Zij werken vanuit het auditieve aspect van de taal.

Onze zuiderburen kennen het pir-probleem overigens niet. De Vlamingen spreken de ee klank veel meer als een ee uit dan wij, ook als er een r op volgt. Zij echter kampen met de kiep, omdat hun i bij het uitspreken in een aantal woorden meer klinkt als een ie.

De leerkrachten van groep 4 en 5 zullen hun collega's uit de onderbouw dankbaar zijn voor de invoering van letterzuivere, synthese-oefeningen op hun school. Maar die dankbaarheid is niet het belangrijkste. Het belangrijkste is dat de leerlingen niet meer automatisch pir gaan schrijven als het peer moet zijn.

